

Guntars un Jana Baikovi

**BĒRNI –
SVĒTĪBA un PIENĀKUMS**

Guntars un Jana Baikovi

**BĒRNI –
SVĒTĪBA un PIENĀKUMS**

Luterisma mantojuma fonds
Rīga, 2011

UDK 268
Ba 201

© Guntars un Jana Baikovi
© Luterisma mantojuma fonds, 2011

Literārā redaktore un korektore – Inga Lievīte
Maketētājs – Juris Uļģis
Vāka autore – Sandra Grunde

Izdevējs: Luterisma mantojuma fonds
Reģ. Nr. 50003360631
A. Deglava iela 10–1, Rīga, LV1009
www.lmf.lv; fonds@lmf.lv

*Guntars and Jana Baikovi, Parenting: Blessing and Responsibility
2500 copies printed February 2011*

*The publishing of this book has been made
by the Lutheran Heritage Foundation
51474 Romeo Plank Road
Macomb, MI 48042, USA
www.LHFmissions.org
and
Village Lutheran Church (pastor Kevin Golden)
Ladue, Missouri
USA*

Iespiests SIA “Jelgavas tipogrāfija”

ISBN 978-9984-753-71-3

Gunāram un Mārai, Jānim un Ērikai –
vecākiem, kuri mums tik daudz devuši no sevis,

un

Annai, Agnesei, Betijai, Dāvidam un Danielam –
bērniem, kuriem mēs tik daudz vēlētos dot

*“Neviens ar naudu nevar savu brāli izpirkt, nedz Dievam dot
par viņu atpirkšanas maksu no nāves – visai augsta būtu viņu
dvēseles cena, tā ka viņam no tā jāatsakās uz mūžiem”*
(Ps. 49:8–9)

Mīļie Kristū, ar Jūsu palīdzību šī grāmata ir radusi ceļu
pie lasītājiem:

Biķeru evaņģēliski luteriskā draudze
(mācītājs Aleksandrs Bite)

Jaunpils evaņģēliski luteriskā draudze
(mācītājs Jānis Smilgainis)

Mežaparka evaņģēliski luteriskā draudze
(mācītāji Ilmārs Rubenis, Rolands Eimanis)

Ogres evaņģēliski luteriskā draudze
(mācītājs Modris Īvāns)

Village Lutheran Church, Ladue, Missouri, USA
(*pastor Kevin Golden, PhD*)

Mācītājs Māris Ziemelis

Mācītājs Juris Morics

Ja caur šīs grāmatas kalpošanu kaut tikai viens bērns tiks
iemantots Dieva valstībai, tad Jūsu devums ir bijis Tā Kunga
svētīts!

Soli Deo Gloria!

“Palūko, kad vien šī gudrā netikle, mūsu dabīgais prāts, kuram pagāni seko, mēģinādami būt paši gudrākie, uzlūko laulības dzīvi, tā sarauc degunu un saka: “Ak, nē! Vai man tiešām jāauklē bērns, jāmazgā viņa autiņi, jāklāj viņa gulta, jāosta viņa smakas, jāpaliek naktīs nomodā, jā rūpējas par viņu, kad viņš raud, jādziedina viņa pušumi un pumpas... Kāpēc man jāpadara sevi par cietumnieku?! Nē, nē! šādām mocībām un ciešanām! Labāk palikt brīvam un vadīt mierīgu, bezrūpīgu dzīvi; es labāk kļūšu par priesteri vai mūķeni un spiedišu arī savus bērnus rīkoties tāpat.”

Bet ko kristieša ticība saka par to? Tā atver acis, paskatās uz visiem šiem nenozīmīgajiem, nepatīkamajiem un nicinājumiem pienākumiem ar Gara acīm un redz, ka tie visi ir izdaiļoti ar Dieva labvēlību kā visdārgāko zelta un dimantu rotu. Tā saka: “Ak, Dievs, tā kā es skaidri zinu, ka Tu esi mani radījis, ka Tu esi caur manu ķermeni dzemdinājis šo bērnu, es arī zinu droši, ka tas ir Tavš labais prāts. Es atzīstos Tev, ka es neesmu cienīgs auklēt šo mazo bērniņu, nedz mazgāt viņa autiņus, nedz arī uzņemties rūpes par viņu... Bet ar kādu prieku es to visu darišu, pat ja pienākumi būtu vēl nenozīmīgāki un nicināmāki. Nedz aukstums, nedz karstums, nedz smags darbs mani nenogurdinās, nedz novērsīs no tā, jo es esmu pārliecināts, ka šis darbs labpatīk Tavai sirdij.”¹

Dr. Mārītiņš Lutērs, 1522 AD

¹ Luther M. *The Estate of Marriage* (1522), Pelikan J.J. (Hrsg.); Oswald H.C. (Hrsg.); Lehmann H.T. (Hrsg.): *Luther's Works, Vol. 45: The Christian in Society II*. Philadelphia: Fortress Press, 1999, c1962 (Luther's Works 45), S. 45:39.

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS: KUR PROBLĒMA?	1
I DAĻA. PIRMS ĶĒRAMIES PIE LIETAS	9
“Augļojieties un vairojieties!” (1. Moz. 1:28)	11
“Godini savu tēvu un savu māti” (2. Moz. 20:12)	27
II DAĻA. KO TAD AUDZINĀSIM?	43
“Dievs ir mīlestība” (1. Jņ. 4:8)	45
“Atšķirt labu no ļauna” (Ebr. 5:14)	65
“Un tie kļuš par vienu miesu” (1. Moz. 2:24)	81
“Dzīvosim labajos darbos” (Ef. 2:10)	99
“Mēs esam Dieva bērni” (1. Jņ. 3:2)	115
NOVĒLĒJUMS VECĀKIEM	135
SVĒTO RAKSTU RĀDĪTĀJS	137

IEVADS: KUR PROBLĒMA?

Mans bērns piedzima pavisam nesen; viņš ieradās šajā pasaulē tāpat kā visi. Taču man tolaik bija jāpaspēj uz lidmašīnām un jāapmaksā rēķini. Viņš iemācījās staigāt, kamēr es biju prom. Pirms es to uzzināju, viņš jau bija sācis runāt.

Kad viņš paaugās, viņš sacīja: “Es vēlos būt tāds kā tu, tēt. Zini, es būšu kā tu.”

Tikai nesen manam dēlam apritēja 10 gadu. Viņš teica: “Paldies par bumbu, tēt! Nāc, lūdzu, uzspēlēsim! Vai vari man iemācīt, kā to mest?”

Es atbildēju: “Ne šodien, dēliņ, man vēl daudz kas jāpadara.”

Viņš teica: “Tas nekas, tēt, tas nekas.”

Viņš devās prom, bet viņa smaids nekad neapdzisa. Tas it kā sacīja: “Es gribu būt tāds kā tētis. Jā, es būšu tāds kā viņš.”

Pavisam nesen viņš pārnāca no studijām – tik vīrišķīgs, ka man bija jāteic: “Dēls, esmu lepns par tevi. Vai vari piesēst uz brīdi?”

Viņš pakratīja galvu un smaidot sacīja: “Tēt, tas, ko es tiešām vēlētos, ir aizņemties mašīnas atslēgas. Bet pasēdēsim vēlāk! Vai es, lūdzu, varu tās dabūt?”

Jau labu laiku esmu pensijā, mans dēls ir pārcēlies uz dzīvi citur. Nesen es zvanīju viņam.

Es teicu: “Es labprāt tevi redzētu, ja vien iespējams!”

Viņš atbildēja: “Es ļoti to gribētu, tēt, ja vien varētu! Redzi, man jaunajā darbā ir tāds saspringts brīdis un turklāt bērniem ir

gripa, bet patiesi ir jauki parunāties ar tevi, tēt! Patiesi, bija jauki ar tevi parunāties.”

“Bet, dēliņ, kad es tevi redzēju?”

“Es īsti nezinu, tēt, bet tad mēs noteikti labi pavadīsim laiku, noteikti.”

Es noliku klausuli un sapratu – mans bērns bija izaudzis tāds kā es. Mans bērns bija izaudzis tieši tāds pats kā es.¹

Cenšoties iepazīt šajā grāmatā aplūkoto tēmu, uzdūrāties šim dziesmas tekstam. Varētu jau lomas šajā dziesmas tekstā nomainīt no tēva un dēla uz māti un meitu, jā, patiesi, uz jebkurām vecāka un bērna attiecībām, tas nemainītu šī stāsta domu. Svarīgs jautājums ir, vai šī dziesma ir arī par mani? Kāds aug mans bērns? Vai arī es kādreiz atsaku savam bērnam, kad viņš vēlas neko vairāk kā vien pabūt ar mani kopā? Atsaku, jo sācies iemīļotais TV raidījums vai varbūt vēlos uzspēlēt jauno datorspēli, parunāties internetā, vai arī kādu citu tikpat būtisku un neatliekamu iemeslu dēļ. “Ne šobrīd, bērniņ, man pašlaik tik daudz darāmā!”

Bērni var negribēt mācīties, kad mums ir laiks viņus mācīt, taču viņi ir nepārspējami, mūs atdarinot. Tajā viņi mūs nepievils. Uzvedības modeli, kādu viņi ikdienā redzēs mūsu privātajā, reliģiskajā, profesionālajā un sabiedriskajā dzīvē, viņi, visticamāk, pārmantos un nodos tālāk saviem bērniem. Protams, katra nākamā paaudze, dzīvojot savā laikmetā, nāk ar kaut ko jaunu, ko iepriekšējā nav piedzīvojusi un tā īsti nespēj izprast. Izmaiņas sabiedrībā var radīt izmaiņas arī ģimenes dzīvē, savukārt izmaiņas ģimenē ienes izmaiņas atpakaļ sabiedrībā. Pašas par sevi izmaiņas nebūtu nekas slikts, jautājums ir par to, vai un kā šīs izmaiņas ietekmē Dieva iedibināto kārtību, kura ir veselas sabiedrības pastāvēšanas garants.

¹ Šis daiļdarbs ir *Harry Chapin* 1974. gadā sarakstītās dziesmas “*Cat’s in the Cradle*” teksta brīvs tulkojums no angļu valodas. Šī dziesma 1974. gada decembrī ieņēma pirmo vietu *Billboard Hot 100* topā.

Viena no kļūdām, kuru it viegli pieļaujam, ir noteiktā laikā un kultūrā pieņemto normu sajaukšana ar Dieva radīšanas kārtībā iedibinātajiem principiem. Pirmās mainās līdzīgi laikiem, otrie – ir bijuši un paliks nemainīgi līdz laika beigām. Kā piemēru varam izmantot vecāku un bērnu attiecības: vai vecāki ir autoritāte un paraugs saviem bērniem, Dieva vietnieki zemes virsū, vai arī vien draugi un izklaides biedri? Vai varbūt tikai finansiālā atbalsta sniedzēji un primāro vajadzību apmierinātāji, dzīves ceļa izvēli atstājot paša mazā cilvēka ziņā jau kopš bērnības? Kurš no šiem uzskatiem būtu pareizais? Katram no tiem ir savi aizstāvji. Turklāt visai dedzīgi.

No mazā stāstiņa iesākumā varam gūt vismaz vienu mācību. Ja kāds patiešām piedzīvo grūtības bērnu audzināšanas jomā, tad bieži vien savā dziļākajā būtībā tās nav problēmas ar bērniem, bet gan problēmas ar vecākiem. Tieši tā, ar mums, ar vecākiem! Ja mēs nezinām un neizprotam, ko darām, tad būtu lieki cerēt, ka mūsu bērni augs un kaut kā laimīgas nejaušības rezultātā izveidosies par tādām personībām, kādas mēs viņus labprāt redzētu.

Ja mēs domājam, ka esam ticīgi un krietni vecāki ar labu gribu, bet tajā pašā laikā uzskatām, ka kopt mūsu bērnu ticību, mācīt patiesās vērtības, cieņu pret tuvākajiem, labus darbus un veselīgus ieradumus ir kāda cita uzdevums, tad mēs visdrīzāk esam nevis daļa no risinājuma, bet gan daļa no problēmas. Kā to viegli var saprast, risinājums ir jāmeklē problēmai, nevis sekām, – jāaudzina vispirms ir vecāki, nevis bērni.

Bērnu un pusaudžu audzināšanas jautājumus parasti aplūko pedagoģija un psiholoģija. Šis darbs nav mēģinājums aizstāt noderīgās pamācības, kuras varam gūt no daudzām vērtīgām šo sabiedrisko zinātņu grāmatām. Šīs grāmatas mērķis ir lūkoties pēc padoma Svētajos Rakstos, Radītāja atklāsmē. Varētu jautāt, vai tad Svētie Raksti ir grāmata par bērnu audzināšanu? Gan nē, gan jā. Kā Raksti paši liecina par sevi, tie vispirms “spēj padarīt tevi gudru pestīšanai caur ticību Kristū Jēzū” (2. Tim. 3:15). Turklāt

“visi šie raksti ir Dieva iedvesti un ir noderīgi mācībai, vainas pierādīšanai, labošanai, audzināšanai taisnībā, lai Dieva cilvēks būtu pilnīgs, sagatavots katram labam darbam” (2. Tim. 3:16–17). Vai bērnu audzināšana ir ietverta šajā skaidrojumā? Pilnīgi noteikti! Šos apustuļa Pāvila vārdus pat varētu pieņemt par šīs grāmatas moto.

Bērnu audzināšana nav centrālā tēma Svētajos Rakstos, taču Rakstos ietvertas absolūti centrālas atziņas, kuras mums jāzina, audzinot bērnus. Arī šī grāmata (un ar to jārēķinās no paša sākuma) neieliks rokās gatavas receptes, ko un kā darīt, tomēr tā centīsies iespēju robežās aprakstīt vadlīnijas, kurām mums būtu jāseko, gatavojot mūsu bērnus patstāvīgai dzīvei. Nepietiek tikai ar dedzīgu vēlēšanos dot bērniem pašu labāko, audzināt viņus pēc labākās sirdsapziņas un vēlēties pašaieliedzīgi atdot sevi visu. Tā ir brīnišķīga un cildināma motivācija un rīcība, taču, pirms ķerties pie lietas, nepieciešams skaidri izprast, kāds ir mūsu kā vecāku uzdevums. Nevienam nevar uzbūvēt namu tikai ar dedzību vien, nezinot, kā šim namam gala rezultātā jāizskatās. Dr. Mārta Lūtera vārdiem to izsakot: “Labiem nodomiem nav nekādas vērtības; vispirms mums vajadzīgs Dieva Vārds, lai mēs būtu droši, ka tas, ko darām, ir labs, lai to darītu.”² Citādi, ja mūsu pūles būs virzītas nepareiza mērķa sasniegšanai, visdedzīgākie centieni var palikt neauglīgi.

Tieši tādēļ tik svarīgi ir meklēt pēc padoma Dieva atklāsmē. Viņš radījis Visumu un arī mūsu pasauli un noteicis tajā kārtību, Viņš ir dzīvības devējs, Viņš dāvā un uztic mums bērnus, Viņš arī vislabāk zina, kādam jābūt bērnu audzināšanas mērķim, Viņa vārdos tad arī meklēsim pēc padoma.

Nekādā ziņā neesam pirmie, kas izvēlas iet šādu ceļu. Dažādi autori ir izcēlušī dažādus aspektus Dieva Vārdā balstītai audzi-

² Plass E.M. *What Luther Says*. – Saint Louis: CPH, 1959. – p. 1502. Turpmāk – *What Luther Says*.

nāšanai.³ Kāda tad būs šīs grāmatas pieeja? Trīs pamatnostādnes noteiks šīs grāmatas saturu. Pirmo vislabāk var raksturot ar Jēzus izmantoto līdzību par koku. “Tā katrs labs koks nes labus augļus, bet nelabs koks nevar nest labus augļus. Labs koks nevar nest nelabus augļus, un nelāga koks nevar nest labus augļus” (Mt. 7:17–18). Mūsu kā vecāku uzdevums nav audzināt augļus, mūsu uzdevums ir audzināt kokus, turklāt – labus kokus. Tas nozīmē, ka šī grāmata nebūs par to, kā panākt, lai bērni labi uzvestos, bet par to, kādi mums viņi jāaudzina, lai izauguši viņi līdz pat vecumam nenovērstos no ceļa, kuru viņiem mācījām (Sal. pam. 22:6). Atcerēsimies, ka mēs neaudzinām bērnus, mēs audzinām nākamos pieaugušos. Ja būsīm veiksmīgi šajā uzdevumā, tad arī labie augļi neizpaliks.

Otrkārt, Dieva vārds nav instrukciju grāmata, kas visos sīkumos apraksta, kas kurā gadījumā jādara. To labi varam saprast ar piemēru: Dievs nosaka, ka laulātajiem jārūpējas vienam par otru, taču kā tieši jārūpējas, kas tieši jādara katrā konkrētā situācijā, to Dievs nenosaka. Noteikumu vietā Viņš mums dāvā saprātu, lai mēs izvēlētos to, kas mūsu konkrētajam laulātajam draugam ir vislabākais. Tieši tāpat ir ar bērnu audzināšanu. Raksti mums rāda, kādi ir mūsu galvenie dzīves uzdevumi, varam tos saukt arī par amatiem jeb aicinājumiem. Tie ir – būt par laulāto draugu, būt par vecāku, būt par pilnvērtīgu sabiedrības locekli, būt par Dieva bērnu. Sagatavot bērnus šo Dieva iedibināto aicinājumu veikšanai ir vecāku pienākums, bet kā tieši notiks šī sagatavo-

³ Saskaņā ar *Chartier (Christian Parenting: A Stewardship Responsibility // Journal of Family Ministry, Vol. 10, No 2, Fall 1996, 19.–20. lpp.)*, kā nozīmīgākās varētu izcelt audzināšanas pieejas, kas izriet no: a) Rakstu izpratnes par cilvēka dabu, tas ir, tāda, ka prasa autoritātes un mīlestības pielietojumu (*Narramore, 1978*); b) cilvēka likteņa jeb pamatuzdevuma kļūt par personību (*Anderson, 1985*); c) Kristus iemiesošanās fakta, tas ir, ko tas nozīmē būt vecākiem, ņemot vērā, ko Dievs Savā vecāku mīlestībā ir darījis mūsu labā (*Chartier, 1984*); d) Jaunās Derības mācekļības izpratnes, tas ir, vecāki māca tādēļ, lai bērni to pašu mācītu tālāk citiem (*Balswick & Balswick, 1989*); e) mūsu kā Dieva namturu atbildības pret visu radību (*Chartier, 1996*). Protams, varētu būt arī citi Svētajos Rakstos pamatoti skatījumi.

šana, tas lai paliek katru konkrēto vecāku ziņā. Šī grāmata nav par to, kas tieši kurā situācijā jādara, bet gan par to, kam mums bērni jāsaņem. Viena nodaļa gan tiks veltīta, lai aplūkotu, kā ar Saviem bērniem darbojas pasaulē vislabākais pedagogs, Dievs Radītājs.

Treškārt, kā jau iepriekš rakstījām, bieži vislielākās grūtības audzināšanas procesā rada nevis bērni, bet gan paši vecāki. Tādēļ lielā mērā šajā grāmatā tiks runāts par to, kādiem būt mums – vecākiem. Varētu pat sacīt, ka mēģināsim izprast un pārrunāt, ko Raksti mums māca par katru no minētajiem amatiem jeb aicinājumiem (laulātais, vecāks, sabiedrības loceklis, Dieva bērns), lai, tos skaidri saprazdami, pirmkārt, censtos paši tā dzīvot un, otrkārt, ar savu piemēru un skaidrojumu mācītu to saviem bērniem.

Kamēr strādājām pie šīs grāmatas, daudz nācās pārvērtēt mūsu personīgo veikumu un attieksmi šajā jomā. Brīžiem tas, ko ieraudzījām savās dzīvēs, pārdomājot bērnu audzināšanu Rakstu gaismā, bija vien kā pārmetums un apsūdzība. Turklāt, kas šķita pats sāpīgākais, daudz kas jau bija izdarīts pavisam nepareizi. Iespējams, ka arī daži no jums, lasot šo grāmatu, jaunā gaismā ieraudzīs savas kļūdas un neizdarību. Ko gan ar to iesākt?

Mēdz sacīt, kas bijis, bijis, neko jau vairs nevar mainīt. Neticiet, ja jums tā saka, tas tā nav! Padarīt bijušo par nebijušu ir tieši tas, ar ko Kristus nodarbojas diendienā. Kad apjaušam mūsu kļūdas, atzīstam un nožēlojam mūsu pārkāpumus, Viņš dāvā mums piedošanu. Kristus bijušo dara par nebijušu un sniedz mums jaunu iespēju. Vai mums ir un vai mums būs spēks šo iespēju izmantot? Pašiem jau drīzāk nē, nekā jā (Jņ. 15:5). Taču, par laimi, mēs šajā uzdevumā neesam vieni. Mēs nevarētu dot citiem, pat ne saviem bērniem, to, ko paši neesam saņēmuši. Paldies Dievam, mēs esam saņēmuši tik daudz! Jēzus Kristus, Dieva Dēls, mūs pirmais ir mīlējis (1. Jņ. 4:10). Mīlējis, dāvādams mums dievišķu mīlestību, pat atdodams Savu dzīvību mūsu labā (Jņ. 10:15). Ko

no Viņa esam saņēmuši, to ar Viņa palīdzību arī dosim tālāk (1. Jņ. 4:11).

Mēs lūdzam, lai atziņas no šīs grāmatas jums palīdzētu tā, kā darbs pie tās tapšanas palīdzēja mums. Un vēl – nepalieciet pie atziņām! Dzīvojiet pēc tām!

Literatūra

Chartier M.R. *Christian Parenting: A Stewardship Responsibility* // Journal of Family Ministry, Vol. 10, No 2, Fall 1996, Pp. 19–32.

Plass E.M. *What Luther Says*. – Saint Louis: CPH, 1959.

I DAĶA

PIRMS ŐERAMIES PIE LIETAS

I daļa Pirms ķeramies pie lietas

“Augļojieties un vairojieties!” (1. Moz. 1:28)

“Augļojieties un vairojieties!”

(1. Moz. 1:28)

“Bērns – cik nepārspējams Dieva meistardarbs! Ja vien kāds spētu radīt kaut rozi, viņam vajadzētu uzticēt impēriju. Bet, tā kā Dieva dāvanas mums šķiet tik parastas, mēs tās nenovērtējam.”⁴

(Dr. Mārtiņš Luters)

Tā bija liela Dieva svētība, ka, pārdomājot šajā grāmatā aplūkotos jautājumus, mēs daudz laika varējām pavadīt sarunās. Tādēļ arī šī grāmata nonāk pie tevis kā mūsu dialoga atspoguļojums. Pateicība Dievam, ja arī tev rūp tavu bērnu nākotne un šķiet svarīga Rakstos atklātā Dieva gudrība. Esi laipni lūgts piedalīties mūsu sarunā! Ne tikai klausīties, bet arī jautāt un meklēt Rakstos, pārbaudīt visu, un to, kas labs, paturēt (Ap. d. 17:11; 1. Tes. 5:21).

Jana: Mamma, tētis, bērniņš... mēs lietojam šos vārdus ik dienu neskaitāmas reizes. Kurš gan tos nezina? Tie šķiet tik parasti, ka ir viegli piemirst, cik nozīmīgi tie ir, cik svarīgas attiecības un pienākumus tie apraksta. Mamma un tētis – droši vien tie bija pirmie vārdi, kurus arī tu kā bērns iemācījies. Mamma un tētis – viņi ir arī pirmie cilvēki, kurus mēs savā dzīvē iepazīstam.

Guntars: Savukārt no vecāku puses lūkojoties, tieši bērni ir pirmais uzdevums, kuru Dievs cilvēkiem uzticēja (1. Moz. 1:28). Tā šie vārdi, māte un tēvs, apraksta gan mūsu attiecības un pienākumus, gan arī tos pilnā mērā var uzskatīt par mums uzticētā augstā amata apzīmējumu. Līdzdarboties radišanā, kad vīra un sievas tuvībā rodas jauna dzīvība, ir ne vien brīnums un Dieva

⁴ *What Luther Says* – p. 137.

dāvana, bet arī liela atbildība. Tas ir vecāku amata uzdevums, kas atbilstoši jāuztver un kura izpildei jāpievēršas visā nopietnībā.

Dieva pavēles “augļoties un vairoties” jeb tēva un mātes amata pienākumu izpilde nekādā ziņā nebeidzas nedz ar bērna ieņemšanu, nedz ar dzimšanu. Tie turpinās ik dienas, līdz varam sacīt, ka mums uzticētais bērns ir nobriedis kā personība, saprot savu vietu un atbildību sabiedrībā un attiecībās ar Dievu un ir gatavs patstāvīgai dzīvei. Tas ir ilgstošs process, kas no mums prasa sevis aizliegšanu un mums uzticētā mazā cilvēka vajadzību nolikšanu pirmajā vietā. Tomēr tas sniedz arī atbilstošu balvu – bērna mīlestību, kurai nav līdzīgas zemes virsū, un gandarījumu, kad redzi savas miesas augli, savu bērnu, pieaugam “gudrībā, augumā un piemīlībā pie Dieva un cilvēkiem” (Lk. 2:52). Jo īpaši, ja, viņam uzsākot patstāvīgu dzīves ceļu, vari nolūkoties mierīgā pašlāvēībā, jo esi pārliecināts – mans bērns zina, kā to pareizi iet!

Jana: Tas nu jāatzīst, ka katru dienu par bērnu audzināšanas mērķiem nedomājam, tomēr ir labi laiku pa laikam domās pakavēties pie šiem pamatjautājumiem. Patiesībā, pie mūsu pamatuzdevuma. Izvērtēt sevi un palūkoties, ko varam darīt labāk.

Guntars: Ne visus jautājumus, kas saistīti ar bērnu audzināšanu, Dievs Rakstos mums atbild tieši, tomēr Viņš ļauj skaidri izprast, kādi, Viņaprāt, ir audzināšanas mērķi. Turklāt ne tikai mērķi, bet arī bērnu audzināšanas priekšnosacījumi un metodes, kuras balstītas Dieva paša pedagoģijā, un arī vēl daudz kas cits. 1. Mozus grāmatas 1. nodaļā lasām, ka uzreiz pēc radīšanas Dievs svētīja cilvēkus un sacīja: “Augļojieties un vairojieties! Piepildiet zemi un pakļaujiet sev to, un valdiet pār zivīm jūrā un putniem gaisā, un katru dzīvu radījumu, kas rāpo pa zemi” (1. Moz. 1:28). Kas divtik zīmīgi, šie paši vārdi, kā svētības apsolījums, tiek atkārtoti arī Noasam un viņa dēliem uzreiz pēc plūdiem (1. Moz. 9:1); tas ir, šie vārdi nebija spēkā tikai Ēdenes dārzā, tie ir spēkā arvien.

Jana: Šie vārdi mūsdienu cilvēkam skan mazliet neparasti. Ikdienā, runājot par pēcnācēju radišanu, mēs parasti nelietojam vārdu “augļoties”. Kristiešu vidē tas drīzāk varētu būt sastopams kā humora pilns izteiksmes veids.

Guntars: Tā gan, šāda valoda var šķist novecojusi, tomēr tieši šo vārdu pavēles izteiksmē Dievs izmanto, lai dotu jaunajai ģimenei viņu pirmo uzdevumu.⁵ Ko gan šī pavēle nozīmē? Kā jau zinām, darbības vārds “augļoties” ir atvasināts no lietvārda “auglis”. “Augļoties”, citiem vārdiem sakot, nozīmētu “nest augļus”.⁶ Vienkārši, vai ne! Bet kāda tad ir augļu nešanas būtība? To labi varam saprast, uzlūkojot dabu, piemēram, augļu kokus. Ja uzburam acu priekšā ābeli, kura ābolu pārpilnībā ir smagnēji nokārusi zarus, daži no tiem atbalstīti uz stutēm, daži mazāki ir vēja vai augļu svara aizlauzti. Kam ābelei tas vajadzīgs? Vai ābelei vajadzīgi āboli? Vai tā pārtiek no tiem? Vai tai vispār ir kāds labums no šīs bagātīgās ražas? Vai varbūt vien piepūle un grūtums? Vai varbūt, visas Dieva radības kontekstā lietas ieraugot, tās ir Dieva rūpes par citiem?

Te mēs nonākam pie svarīgas atziņas. “Nest augļus” ir nevis uz sevi, bet gan uz citiem vērsts process. Ābele nebauda savus ābolus, mēs tos baudām. Tāpat tas ir arī ar visu citu Dieva radību. Pēc Dieva iedibinātās kārtības tā nes augļus citu, nevis savām vajadzībām. Tādā veidā, caur radību, Dievs rūpējas par mums visiem. Visa radība, kā Dr. Mārtiņš Luters to formulēja, ir Dieva

⁵ Valodnieki izcēlušī interesantu niansi. Pavēles izteiksme ebreju valodā tiek izmantota arī tādēļ, lai izteiktu stingru pārliecību, savā ziņā pat apsolījumu, gadījumos, kad pats pavēles devējs un nevis adresāts ir atbildīgs par pavēles izpildi. Tiek uzskatīts, ka tieši šāds pavēles izteiksmes lietojums sastopams arī 1. Moz. 1:28, kad Dievs liek cilvēkiem “augļoties un vairoties”. Tātad Dievs pats ir atbildīgais par mūsu “augļošanu un vairošanu” (Kautzsch E., Gesenius' *Hebrew Grammar*, Clarendon Press, Oxford, 1909, §110.c. Turpmāk – GESENIUS).

⁶ Tieši tāda pamatnozīme – “nest augļus” un “būt auglīgam” – ir senebreju valodas vārdam PĀRA (Holladay, William L. *A Concise Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*, Brill, Leiden, Netherlands, 1988. Turpmāk – HOLLADAY; Brown, S. F. Driver, R. and Briggs C. A. (eds.), *Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*, Oxford/New York, Clarendon/OUP, 1962. Turpmāk – BDB).

maskas, ar kurām aizsedzies Dievs nodrošina visu mums nepieciešamo. Lietojot šādu valodu, pavēlot cilvēkiem radīt pēcnācējus, Dievs vienlaikus norāda, ka augļošanās nav mūsu pašu dēļ.

Jana: Visai bieži var dzirdēt sakām, ka Dievs ir mīlestība. Mīlestība ir darbība, kas pauž noteiktu attieksmi. Ja runājam par Dievu, mēs esam Viņa mīlestības objekti. Viņš mīl mūs un tādēļ vēlas, lai tiktu radīti jauni un jauni cilvēki.

Guntars: Tieši tā. To varētu noformulēt arī šādi – Dieva pavēlētā augļošanās ir mūsu līdzdalība Dieva radīšanas darbā. Viņš caur mums jeb kopā ar mums dod dzīvību jauniem un jauniem cilvēkiem, kuri pēc Dieva nodoma kopš iesākuma ir izredzēti (Ps. 139:13–16), lai mājotu kopā ar Viņu mūžīgā priekā un svētlaimē. Mums ir uzticēts gods būt Dieva darbabiedriem šajā uzdevumā. Gods un, protams, arī liela atbildība.

Jana: Kam īsti Dievs dod pavēli “augļojieties un vairojieties”? Vai tas attiecas uz katru no mums?

Guntars: Šis uzdevums tiek dots pirmajiem cilvēkiem, Ādamam un Ievai, kad viņi ir stājušies laulībā. Mēs varam lūkoties uz Ādamu un Ievu kā uz jebkura vīra un sievas jeb kā uz ikvienas laulības pirtēlu. Tas nozīmē, ka katras laulības uzdevums ir pildīt šo Dieva doto uzdevumu augļoties un vairoties. Tādējādi šī pavēle tiešām tiek dota un attiecas uz katru no mums, kad stājamies laulībā.

Jana: Vai šāds skaidrojums nepārvērš Dieva dāvanu par mūsu pienākumu? Jums katram tas jā dara! Bet Dievs taču ir dzīvības devējs, Viņš pats darbojas, radot Savus bērnus, savukārt mēs, ja tas nav Viņa nodoms, varam izstiepties vai sarauties un nekas nesanāks.

Guntars: Līdzdarbošanās radīšanā ir Dieva dāvana, gan cilvēcei kopumā, gan katram no mums. Kā jau iepriekš minējām, runājot par pavēles “augļojieties” nozīmi, šis pavēles izteiksmē formulētais izteikums var ietvert ne tik daudz pavēli, cik ar stingru pārliecību paustu apsolījumu, ka tas tā tiešām notiks. Stingrā

“Augļojieties un vairojieties!” (1. Moz. 1:28)

pārliecība nāk nevis no mūsu spējas šai pavēlei paklausīt, nevis no mūsu labās gribas būt uzticamiem Dieva darbabiedriem, bet gan no pavēles devēja personas. Dievs Radītājs ir dzīvības avots (Ps. 36:10). Viņš ir tas, kurš ļauj jaunai dzīvībai rasties mūsu miesās (Ps. 139:13). Viņš arī zināja, jau šo pavēli izsakot, ka pats līdzdarbosies, lai to izpildītu.

Protams, mēs varam lūkoties uz Ādamu un Ievu arī kā uz visas cilvēces pārstāvjiem, arī tas būs pareizi. Šajā gadījumā uzdevums augļoties un vairoties ir dots visai cilvēcei. Arī Jēzus, runādams par laulību, Mateja evaņģēlija 19. nodaļā norāda, ka daži cilvēki jau piedzimst ar spēju dzīvot bezlaulībā (Mt. 19:12). Tāpat Rakstos redzam, kā uzticīgi Dieva kalpi vadījuši savu dzīvi bezlaulībā, būdami par lielu svētību citiem, piemēram, apustulis Pāvils. Pavēle augļoties un vairoties ir dota tiem cilvēces pārstāvjiem, kuri stājas laulībā, lai mēs apzinātos savu līdzatbildību radīšanā, lai nestātos ceļā Dieva darbam. Dievs ir dzīvības devējs, bet Viņš darbojas caur mums. Pakļaušanās šai pavēlei ir mūsu atbildības jomā, savukārt dzīvības rašanās – tā paliek Dieva ziņā.

Jana: Šis dzīvības radīšanas aspekts, manuprāt, ved pie kāda būtiska jautājuma. Šodien, kad tik ļoti tiek veicināta *es-man-mans* domāšana, nepieciešams skaidri ieraudzīt – kā bērns ir ikviens cilvēks, kurš nāk šajā pasaulē, un galu galā, kā bērni mēs visi esam?

Guntars: Precīzi! Tā ir viena no pamatpatiesībām, kura mums būtu jāzina. Ja tā padomājam, cik gan liela ir mūsu līdzdalība un pienesums jaunas dzīvības tapšanā?! Cik liela tā bija mūsu pašu radīšanā? Mēs esam pieraduši savus ķermeņus uzskatīt par saviem un visu, ko ar tiem darām, par saviem darbiem. Realitāte gan ir pavisam cita – arī savus ķermeņus mēs saņēmām kā dāvanu. Turklāt – jocīgi, vai ne! – mēs pat īsti nezinām, kā tie darbojas! Jā, mēs varam tos kustināt, likt lietā, zināmās robežās attīstīt un pilnveidot, un darīt daudz un dažādu noderīgu un patīkamu lietu, taču cik lielā mērā mēs spējam tos ietekmēt? Cik daudz (vai